

Analüüs
Eesti Vabariigi I ja II astme kohtute tööst
2002. aastal

1. Kriminaalasjad

1.1. Kuritegevuse dünaamika

	1993.a	1994.a	1995.a	1996.a	1997.a.
maa- ja linnakohtud	6192 krim.-asja	6199 krim.-asja	5835 krim.-asja	6301 krim.-asja	6413 krim.-asja
muut %-des		+0,1%	-5,9%	+7,9%	+1,8%
	1998.a	1999. a	2000.a	2001.a	2002.a
maa- ja linnakohtud	6290 krim.-asja	7279 krim.-asja	9224 krim.-asja	9024 krim.-asja	9331 krim.-asja
muut %-des	-1,9%	+15,7%	+26,7%	-2,2%	+3,4%

Ülaltoodud tabel kajastab esimese astme kohtutesse laekunud kriminaalasjade hulka, mis on aastatel 1996 kuni 2000 pidevalt kasvanud. 2001.a vähenes esimest korda saanud kriminaalasjade hulk (2,2%). 2002.a laekus esimese astme kohtutesse kokku 9331 kriminaalasja, mis on 3,4% rohkem kui 2001.aastal ning ühtlasi aastate lõikes suurim. Lihtmenetlust kohaldati möödunud aruandeperioodil 4065.

2002. aastal oli jõustunud kohtuotsuste järgi kohtu all kokku 11179 isikut (2001.a 11890 isikut). Süüdi mõisteti 2002.a jõustunud kohtuotsuste järgi 10911 (2001.a 11277 süüdimõistetut).

Süüdimõistetute arv kuriteoliikide järgi:

	2002.a	2001.a	muut
1. VARAVASTASED KURITEOD KOKKU (KrK §139-145⁴)	5030 isikut	6372 isikut	-21,1%
a) salajane vargus (KrK §139)	3513	4464	-21,3%
b) avalik vargus (KrK §140)	774	931	-16,9%
c) röövimine (KrK §141)	165	234	-29,5%
2. KURITEOD AVALIKU KORRA JA ÜHISKONDLIKU JULGEOLEKU VASTU (§§195-211⁴)	2764 isikut	3241 isikut	-14,7%
a) huligaansus (KrK §195)	602	502	+19,9%
b) mootorsõiduki ärandamine (§197)	263	283	-7,1%
c) mootorsõiduki ohutu liiklemise või käituseeskirjade rikkumine isiku poolt, kelle juhtimisel on mootorsõiduk (KrK §204)	1046	2394	-56,3%

3. ISIKUVASTASED KURITEOD KOKKU (KrK §§100-130)	442 isikut	569 isikut	-22,3%
a) raske või üliraske kehavigastuse tahtlik tekitamine (KrK §§107-108)	204	233	-12,5%
b) tahtlik tapmine (KrK §§100-103)	96	147	-34,7%
c) vägistamine (KrK §115)	21	25	-16%

Lõppenud aruandeperioodil vähenes varavastaste kuritegude eest süüdimõistetute arv võrreldes 2001. aasta andmetega 21,1 % võrra. Vähenes avalike varguste ning samuti ka salajaste varguste ja röövimiste eest süüdimõistetute osakaal.

Juba mitmendat aruandeperioodi on kasvanud KrK § 204 järgi süüdimõistetud isikute osakaal vähenedes 2001. aastal vaid mõnevõrra. 2002.a on § 204 järgi süüdimõistetute arv vähenenud 56,3 %.

Isikuvastaste kuritegude eest süüdimõistetute arv, mis on juba mitmendat aruandeperioodi vähenenud, vähenes ka 2002.a ning seda 12,3% võrra. Jätkuvalt väheneb vägistamise eest süüdimõistetute arv. 2001.a vähenes 35,9% vägistamiste eest süüdimõistetute arv, 2002.a 16%.

1.2. Karistuspraktika

Kohtute karistuspraktikat jõustunud kohtuotsuste järgi iseloomustab alljärgnev tabel:

Karistuse liigid	2002.a isikuid	% süüdi- mõistetute üldarvust	2001.a isikuid	% süüdi- mõistetute üldarvust	2000.a isikuid	% süüdi- mõistetute üldarvust
Vabadusekaotus	2751	25,2%	2853	25,3%	2333	22,7%
Arest	353	3,2%	568	5,0%	469	4,6%
Rahatrahv	2601	23,8%	2827	25,1%	2910	28,4%
Vabadusekaotuse tingimuslik mittekohaldamine	5045	46,2%	4906	43,5%	4465	43,5%
Teataval ametikohal töötamise või tegutsemisalal tegutsemisõiguse äravõtmine	8	0,07%	32	0,3%	7	0,07%
Vabastatud karistuse kandmisest	44	0,4%	128	1,1%	73	0,7%

Lõppenud aruandeperioodil mõisteti 52 isikule karistus alla kriminaalkoodeksis ettenähtud karistuse alammäära.

Lisakaristusi mõisteti 1175 isikule, neist 738 olid süüdi mõistetud KrK § 204 lg 3 järgi.

Õigeksmõistetuid jõustunud kriminaalasjades oli 268 (2001.a 219 isikut).

Vabadusekaotusega kuni 1 aasta karistati 1028 isikut ehk 37,4% kõigist vabadusekaotusega karistatud isikutest,

1 kuni 2-aastase vabadusekaotusega karistati 863 isikut (31,4%);

üle 2 kuni 3-aastase vabadusekaotusega karistati 331 isikut (12 %);
 üle 3 kuni 5-aastase vabadusekaotusega karistati 280 isikut (10,2%);
 üle 5 kuni 8-aastase vabadusekaotusega karistati 178 isikut (6,5%);
 üle 8 kuni 10-aastase vabadusekaotusega karistati 30 isikut (1,1%);
 üle 10 kuni 15-aastase vabadusekaotusega karistati 36 isikut (1,3%).

Vabaduskaotusliku karistuse kohaldamist maa- ja linnakohtutes iseloomustab alljärgnev tabel:

Kohus	% süüdimõistetute üldarvust 2002. aastal	% süüdimõistetute üldarvust 2001. aastal
Ida-Viru Maakohus	35%	36,5%
Harju Maakohus	34%	36,3%
Narva Linnakohus	36%	34,6%
Kohtla-Järve Linnakohus	38%	31,2%
Tallinna Linnakohus	28%	26,7%
Tartu Maakohus	25%	24,9%
Järva Maakohus	62%	23,6%
Lääne-Viru Maakohus	25%	19,8%
Rapla Maakohus	14%	17,4%
Pärnu Maakohus	20%	17,1%
Saare Maakohus	21%	15,5%
Jõgeva Maakohus	17%	15,0%
Põlva Maakohus	19%	15,0%
Valga Maakohus	14%	14,3%
Viljandi Maakohus	11%	14,1%
Lääne Maakohus	13%	12,7%
Võru Maakohus	19%	11,3%
Hiiu Maakohus	8%	0%

1.3. Süüdimõistetute isikut iseloomustavad andmed

2002. aastal mõisteti jõustunud kohtuotsuste järgi vabariigi kohtutes süüdi 10911 isikut, sh naisi 81 ehk 0,7% (2001.a 984).

Aastatel 1997-1999 ületas naiskurjategijate osakaal süüdimõistetute üldarvus varasemate aastate 7% ning stabiliseerus 9% piirimaile. 2000. aastal vähenes naiste osakaal süüdimõistetutest ning moodustas 7,9%. 2002.a vähenes naiskurjategijate arv 0,7%-ni.

Tegevusala järgi jagunesid süüdimõistetud järgmiselt:

Tegevusala kuriteo toimepanemise ajal	Süüdimõistetute arv 2002.a	% kõigist süüdimõistetutest 2002.a	% kõigist süüdimõistetutest 2001.a	% kõigist süüdimõistetutest 2000.a
Töötav	3615	33,1%	36,5%	39,2%

Õpilane	1957	17,9%	14,1%	14,2%
Pensionär	195	1,8%	2,1%	1,9%
Töötü	5751	52,7%	43,9%	43,9%
Kinnipeetav	431	4,0%	3,4%	0,7%

2002. aastal oli kõikidest süüdimõistetutest varem kohtulikult karistatud 5464 ehk 50,1% (2001.a 3895 ehk 34,5%). Nendest oli kustumata karistus 3711 isikul, 2656 isikul oli üks, 737 isikul kaks ja 318 isikul vähemalt kolm kustumata karistust.

Vanuse järgi jagunesid süüdimõistetud:

- 1) 13-24-aastaseid 6660 (61%);
- 2) 25-29-aastaseid 1899 (17,4%);
- 3) 30-49-aastaseid 3378 (31,0 %);
- 4) 50-aastaseid ja vanemaid 514 (4,7 %).

Joobnud olekus pani kuriteo toime 3840 süüdimõistetut ehk 35,2% (2001.a 35,0%). Grupis panid kuriteo toime 5636 isikut ehk 51,7% (2001.a 47,0% süüdimõistetute üldarvust).

Süüdimõistetutel oli kõrgem-, kesk- või keskeriharidus 5402 isikul ning alg- ja põhiharidus 6708 isikul.

Kodakondsuse järgi jagunesid süüdimõistetud järgmiselt:

- eesti - 8341 (76,5%);
- vene - 545 (5,0%);
- muu - 143 (1,3%);
- kodakondsuseta – 3146 (28,8%);
- Euroopa Liidu kodakondsusega – 12 (0,1%).

1.4. Alaealiste karistuspraktika

2002. aastal mõisteti vabariigi kohtutes süüdi 1668 alaealist ehk 15,6% kõigist süüdimõistetutest (2001. aastal 1579 alaealist ehk 14,0%).

Kuriteoliikide järgi mõisteti alaealisi süüdi järgmiselt:

- 1) salajase varguse eest – 876 isikut ehk 52,5%;
- 2) avaliku varguse eest – 228 isikut ehk 13,7%;
- 3) huligaansuse eest – 172 ehk 10,3%;
- 4) röövimise eest – 40 ehk 2,4%;
- 5) mootorsõiduki ärandamise eest – 96 ehk 5,8%;
- 6) üliraske kehavigastuse tahtliku tekitamise eest – 7 ehk 0,4%;
- 7) vägistamise eest – 8 isikut ehk 0,5%;
- 8) tahtliku tapmise eest raskendavail asjaoludel – 8 isikut ehk 0,5%,
- 9) tahtliku tapmise eest – 1 isik ehk 0,06%;
- 10) narkokuritegude eest – 39 isikut ehk 2,3%

Alkoholi- või narkojoobes pani kuriteo toime 403 ehk 24,2% kõigist süüdimõistetud alaealistest (2001. aastal 327 ehk 20,7%).

Grupis pani kuriteo toime 1249 alaealist ehk 74,9% (2001. aastal 1147 ehk 72,6%), sh grupis koos täisealistega 9 ehk 0,5% (2001. aastal 532 ehk 33,7%).

Süüdimõistetud alaealistest oli tütarlapsi 11 ehk 0,7% (2001.a aastal 157 ehk 9,9%).

Kuriteo toimepanemise ajal ei õppinud ega töötanud 1231 ehk 73,8% kõigist süüdimõistetud alaealistest (2001. aastal 376 ehk 23,8%).

Kodakondsuse järgi jagunesid alaealised järgnevalt:

- 1) eesti – 1208 ehk 72,4%;
- 2) vene – 53 ehk 3,2%;
- 3) muu – 10 ehk 0,6%;
- 4) kodakondsuseta – 397 ehk 23,8%.

415 alaealist süüdimõistetut ehk 24,9% oli varem kohtu poolt karistatud.

Kohtute karistuspraktikat alaealiste suhtes jõustunud kohtuotsuste järgi iseloomustab alljärgnev tabel:

Karistuse liik	2002.a (isikud)	% süüdi- mõiste- tutest	2001.a (isikud)	% süüdi- mõiste- tutest	2000.a (isikud)	% süüdi- mõiste- tutest
Vabadusekaotuse tingimuslik kohaldamata jätmine	1066	63,9%	999	63,3%	1020	63,1%
Rahatrahv	198	11,9%	143	9,1%	193	11,9%
Arest	43	2,6%	72	4,6%	62	3,8%
Karistusest vabastatud	35	2,1%	59	3,7%	44	2,7%
Vabadusekaotus	343	20,6%	305	19,3%	297	18,4%

1.5. Kriminaalasjade lahendamiseks kulunud aeg esimese astme kohtutes KR 1

2002. aastal lahendati maa- ja linnakohtutes kohtuotsusega 8068 kriminaalasja (2001.a 8234).

3534 kriminaalasja ehk 43,8% (2001.a 55,1%) oli kohtute menetluses kuni 1 kuu, 3 kuu jooksul arutati 2070 kriminaalasja ehk 25,7% (2001.a 18,4%) ja 6 kuu jooksul 1148 asja ehk 14,2% (2001.a 12,6%). Üle poole aasta oli kohtute menetluses 1316 kriminaalasja ehk 16,3% (2001.a 13,9%) kõigist sisuliselt lahendatud kriminaalasjadest.

Keskmiselt kriminaalasja lahendamiseks kulus esimese astme kohtunikel 106 päeva (2001.a 3 kuud ja 21 päeva).

Vaadeldes kriminaalprotsesside pikkusi kriminaalasja liikide järgi, siis ilmneb, et kõige ajamahukamad kriminaalasjad, milles on süüdistus esitatud:

- 1) KrK § 142 järgi (väljapressimine) – keskmiseks protsessi pikkuseks 421 päeva;
- 2) KrK § 155 järgi (ebaseaduslik raie) – keskmiseks protsessi pikkuseks 286 päeva;

- 3) KrK § 188 järgi (omavoli)- keskmiseks protsessi pikkuseks 262 päeva;
- 4) KrK § 121 järgi (lapsele alimentide maksmisest kõrvalehoidumine – keskmiseks protsessi pikkuseks 250 päeva;
- 5) KrK § 115 järgi (vägistamine)– keskmiseks protsessi pikkuseks 244 päeva.

Kõige kiiremini saavad kohtulahendi kriminaalasjad, milles on süüdistus esitatud:

- 1) KrK § 176 järgi (vahistatu põgenemine)– keskmiseks protsessi pikkuseks 30 päeva;
- 2) KrK § 202⁵ järgi (narkootilise või psühhotroopse aine ebaseaduslik omandamine või hoidmine või narkootilise või psühhotroopse aine tarvitamine arsti ettekirjutuseta) – keskmiseks protsessi pikkuseks 79;
- 3) KrK § 207 järgi (tulirelva või laskemoona ebaseaduslik valmistamine, omandamine, hoidmine, kandmine, kasutamine, edasitoimetamine, vedamine, müümine või edasiandmine)– keskmiseks protsessi pikkuseks 102 päeva;
- 4) KrK § 149 järgi (kodusel teel valmistatava kange alkohoolse joogi ajamine, turustamine või hoidmine) - keskmiseks protsessi pikkuseks 104 päeva;
- 5) KrK § 210¹ järgi (narkootilise või psühhotroopse aine ebaseaduslik valmistamine, ümbertöötamine, vedu või edasisaatmine edasiandmise eesmärgita) - keskmiseks protsessi pikkuseks 108 päeva.

Kriminaalasjade sisulisele lahendamisele kulunud keskmist aega maa- ja linnakohtutes 2001. aastal iseloomustab järgmine tabel:

Jrk nr	Kohus	Sisuliselt lahendatud kriminaalasju	neist 1 kuu jooksul	neist 3 kuu jooksul	neist 6 kuu jooksul	Keskmine otsuseni jõudmise aeg Päevi
1.	Võru Maakohus	294	222	46	12	44
2.	Põlva Maakohus	265	200	42	18	23
3.	Hiiu Maakohus	39	30	8	1	24
4.	Rapla Maakohus	216	135	49	23	51
5.	Lääne Maakohus	158	125	22	7	32
6.	Valga Maakohus	209	152	34	14	50
7.	Järva Maakohus	160	96	46	14	54
8.	Pärnu Maakohus	696	371	211	81	62
9.	Lääne-Viru Maakohus	549	294	149	70	72
10.	Saare Maakohus	91	56	22	4	52
11.	Tallinna Linnakohus	2360	929	742	343	98
12.	Narva Linnakohus	504	209	35	10	185
13.	Jõgeva Maakohus	289	185	51	23	83
14.	Harju Maakohus	554	166	200	101	115
15.	Viljandi Maakohus	360	116	81	58	224
16.	Ida-Viru Maakohus	293	39	81	65	237
17.	Tartu Maakohus	724	184	198	115	227
18.	Kohtla-Järve Linnakohus	307	25	53	98	280
	KOKKU	8068	3534	2070	1057	106

1.6. Lahendamata kriminaalasjade jääk

2002. aasta lõpuks jäi lahendamata 3331 kriminaalasja (2001.a 3473).
 Aruandeperioodi lõpuks lahendamata jäänud kriminaalasju aastatel 1993 kuni 2002
 iseloomustab alljärgnev tabel:

	1993.a	1994.a	1995.a	1996.a	1997.a
maa- ja linnakohtud	3217 krim.-asja	2944 krim.-asja	3021 krim.-asja	3105 krim.-asja	2904 krim.-asja
muut %-des		-8,5	+2,6	+2,8	-6,5
	1998.a	1999.a	2000.a	2001.a	2002.a
maa- ja linnakohtud	3089 krim.-asja	3234 krim.-asja	3329 krim.-asja	3473 krim.-asja	3331 krim.-asja
muut %-des	+6,4	+4,7	+2,9	+4,3	-4,1%

Vaadeldes aruandeperioodil lahendamata jäänud kriminaalasju kuriteoliikide järgi selgub, et sarnaselt 2001. aastaga jäi ka eelmise aasta lõpuks kõige rohkem lahendamata salajase varguse asju (30,7%). Järgnesid avaliku varguse (6,7%), mootorsõiduki ohutu liiklemise või käituseeskirjade rikkumise (6,4%) ning huligaansuse asjad (5,5%).

2002.a lõpuks lahendamata jäänud asjade arv:

Jrk nr	Kohus	Jääk 2002.a lõpuks
1.	Võru Maakohus	17
2.	Põlva Maakohus	23
3.	Hiiu Maakohus	3
4.	Rapla Maakohus	20
5.	Lääne Maakohus	16
6.	Valga Maakohus	67
7.	Järva Maakohus	55
8.	Pärnu Maakohus	91
9.	Lääne-Viru Maakohus	86
10.	Saare Maakohus	12
11.	Tallinna Linnakohus	733
12.	Narva Linnakohus	356
13.	Jõgeva Maakohus	73
14.	Harju Maakohus	248
15.	Viljandi Maakohus	154
16.	Ida-Viru Maakohus	405
17.	Tartu Maakohus	605
18.	Kohtla-Järve Linnakohus	367
	KOKKU	3331

2002.a lõpuks oli maa- ja linnakohtute menetluses üle ühe aasta 1499 kriminaalasja ehk 45% esimese astme kohtutes lahendamata jäänud kriminaalajade koguarvust (2001.a 1992 asja ehk 57,3%).

Aastast

- 1992.a – 2 kriminaalasja;
- 1993.a – 22 kriminaalasja;
- 1994.a – 24 kriminaalasja;
- 1995.a – 30 kriminaalasja;
- 1996.a – 68 kriminaalasja;
- 1997.a – 101 kriminaalasja;
- 1998.a – 181 kriminaalasja;
- 1999.a – 241 kriminaalasja;
- 2000.a – 257 kriminaalasja;
- 2001.a – 575 kriminaalasja.

1.7. Apellatsioonipraktika kriminaalajades

Ringkonnakohtutele esitati 2002. aastal kokku 1198 apellatsioonkaebust või –protesti ja 977 erikaebust või –protesti. Kokku saabus teise astme kohtutele läbivaatamiseks 2175 kriminaalasja.

Menetluses olnud asjades:

- 1) esimese astme kohtu otsus või määrus jäeti muutmata – 1755 kohtualuse suhtes (80,7% kohtu all olnud isikute koguarvust);
- 2) esimese astme kohtu otsus või määrus tühistati osaliselt – 466 kohtualuse suhtes (21,4%);
- 3) esimese astme kohtu otsus või määrus tühistati täielikult – 202 kohtualuse suhtes (9,3%);
- 4) apellatsioonimenetlus lõpetati – 81 kohtualuse suhtes (3,7%).

Täielikult või osaliselt tühistatud kriminaalajadest tehti ringkonnakohtutes uus otsus 561 isiku osas. Uueks arutamiseks esimese astme kohtutele tagastati kriminaalajaju 99 kriminaalasja ning kriminaalasi lõpetati 12 juhul.

Erikaebusi ja –proteste vaadati läbi 981 kriminaalajas 1015 kohtu all olnud isiku osas.

Määrus jäeti muutmata 818 kriminaalajas. Osaliselt tühistati määrusi 12 ja täielikult 82 kriminaalajas, neist 34 asja tagastati uueks arutamiseks ja uus määrus tehti 61 korral. Maa- ja linnakohtutesse tagastati läbi vaatamata 45 kriminaalasja ning apellatsioonimenetlus lõpetati 14 korral.

Maa- ja linnakohtutes tehtud kohtulahendeid vaadati apellatsiooni korras läbi valdavalt varavastaste kuritegude eest kohtu all olnud isikute osas (596 kriminaalajas 802 isiku osas) ning isikuvastastes kuritegudes kohtu all olnud isikute osas (139 kriminaalajas 178 isiku osas).

Tallinna Ringkonnakohtu kriminaalkolleegium vaatas 2002. aastal esimese astme kohtulahendeid apellatsiooni korras läbi 829 kohtualuse (sh 3 alaealise) suhtes 666 kriminaalasjas alljärgnevat tulemustega:

- 1) otsus jäeti muutmata 509 kohtualuse osas (61,4% kohtu all olnud isikutest);
- 2) otsus tühistati osaliselt 214 kohtualuse osas (25,8%);
- 3) otsus tühistati täielikult 75 kohtualuse osas (9,1%);
- 4) apellatsioonimenetlus lõpetati 31 kohtualuste osas (3,7%).

Erikaebusi ja –proteste vaadati läbi 507 kriminaalasjas 533 kohtualuse osas. Esimese astme kohtus koostatud määrus jäeti muutmata 429 juhul, osaliselt tühistati 4 ja täielikult 42 määrust.

Tartu Ringkonnakohtu kriminaalkolleegium vaatas 2002. aastal esimese astme kohtulahendeid apellatsiooni korras läbi 261 kohtualuse (sh 19 alaealise) suhtes 199 kriminaalasjas alljärgnevat tulemustega:

- 1) otsus jäeti muutmata 153 kohtualuse osas (58,6% kohtu all olnud isikutest);
- 2) otsus tühistati osaliselt 87 kohtualuse osas (33,3%);
- 3) otsus tühistati täielikult 21 kohtualuse osas (8,1%);
- 4) apellatsioonimenetlus lõpetati 0 kohtualuste osas.

Erikaebusi ja –proteste vaadati läbi 203 kriminaalasjas 207 kohtualuse osas. Esimese astme kohtus koostatud määrus jäeti muutmata 169 juhul, osaliselt tühistati 2 ja täielikult 18 määrust.

Viru Ringkonnakohtu kriminaalkolleegium vaatas 2002. aastal esimese astme kohtulahendeid apellatsiooni korras läbi 488 kohtualuse suhtes (sh 67 alaealise osas) 362 kriminaalasjas alljärgnevat tulemustega:

- 1) otsus jäeti muutmata 275 kohtualuse osas (56,4% kohtu all olnud isikutest);
- 2) otsus tühistati osaliselt 153 kohtualuse suhtes (31,3%);
- 3) otsus tühistati täielikult 24 kohtualuse suhtes (4,9%);
- 4) apellatsioonimenetlus lõpetati 36 kohtualuste suhtes (7,4%).

Erikaebusi ja –proteste vaadati läbi 271 kriminaalasjas 275 kohtualuse osas. Esimese astme kohtus koostatud määrus jäeti muutmata 220 juhul, osaliselt tühistati 6 ja täielikult 22 määrust.

2. Tsviilasjad

2.1. Tsviilasjade läbivaatamine esimese astme kohtutes

Eelmisel kahel aruandeperioodil vähenenud lahendamist vajavate tsviilasjade arv kasvas lõppenud aruandeperioodil 14,2% võrra. Aruandeperioodil saabunud tsviilasjade arvu maa- ja linnakohtutes iseloomustab alljärgnev tabel:

	1995.a	1996.a	1997.a	1998.a
maa- ja linnakohtud	18604 tsviilasja	19529 tsviilasja	20128 tsviilasja	21663 tsviilasja

muut (%)	+5,6%	+4,7%	+2,9%	+7,1%
	1999.a	2000. a	2001.a	2002.a
maa-ja linnakohtud	24509 tsiviilasja	22413 tsiviilasja	21087 tsiviilasja	24089 tsiviilasja
muut (%)	+13,1%	-8,6%	-5,9%	+14,2%

Maa- ja linnakohtutesse esitati lõppenud aruandeperioodil 24089 tsiviilasja, mis on 14,2% rohkem kui 2001. aastal. Menetluses kokku oli 34827 tsiviilasja.

2002. aastal saabus tsiviilasju liigiti alljärgnevalt:

- 1) võlaõiguse asjades 10930 hagiavaldust;
- 2) asjaõiguse asjades 388 hagiavaldust;
- 3) perekonnaõiguse asjades 3748 hagiavaldust, sh 804 hagi abielulahutuseks, millest 547 abielulahutus alaealiste lastega, 1873 hagi laste ülalpidamiseks elatise sissenõudmiseks, 106 hagi põlvnemise tuvastamiseks,
- 4) pärimisõiguse asjades 116 hagiavaldust;
- 5) pankrotiavaldusi 837;
- 6) muudes hagemenetluses asjades 6500 avaldust;
- 7) erimenetluses asjades 1591 avaldust, sh lapsendamise avaldusi 127, isiku teovõime piiramiseks või teovõimetuks tunnistamiseks esitati 310 ja eestkoste seadmiseks esitati 355 avaldust, 336 avaldust vanema õiguste ja laste äravõtmiseks;
- 8) ettevõtte sundlõpetamise avaldusi esitati 471.

Jätakuvalt on valdavaks võlaõiguse asjade arv, moodustades 45,4% saabunud asjade koguarvust.

2000.a kasvas hagita menetluse asjade arv järsult (85,3%), selle tingis eelkõige isiku teovõime piiramise või teovõimetuks tunnistamise avalduste arvu hüppeline kasv. 2001.a see arv aga vähenes taas. 2002.a esitati kohtutesse 1251 hagita menetluse asja. Võrreldes 2001.a hagita menetluse asjade arv 5,2%.

Ettevõtte sundlõpetamise avalduste arv kasvas võrreldes 2001.a 162% .

Esimese astme kohtute menetluses olnud 34827 tsiviilasjast lahendati lõppenud aruandeperioodil 22118 tsiviilasja (63,5% menetluses olnud asjade koguarvust).

Menetlus lõpetati 3699 tsiviilasjas (pankrotiavaldused, hagiastjad ja erimenetlusesastjad), läbi vaatamata jäeti 1128 tsiviilasja ning teisele kohtule saadeti 254 tsiviilasja.

2002. aastal keelduti (TsMS § 149 lg 2 alusel) 1065 tsiviilasja vastuvõtmisest, mis on 4,4% esimese astme kohtutesse saabunud tsiviilasjade koguarvust.

Aruandeperioodil maa- ja linnakohtutesse esitatud tsiviilasjadelt riigitulusesse makstud riigilõiv oli 26 998 866 krooni (2001.a 22 555 664, 2000.a 19 372 835; 1999.a 20 892 143, 1998.a 19 070 291 krooni).

2.2. Tsiviilasjade lahendamisele kulunud aeg esimese astme kohtutes

Keskmiselt kulus iga sisuliselt lahendatud tsiviilasja lahendamiseks esimese astme kohtus 140 päeva (2001.a 4 kuud 27 päeva).

Hagi ja erimenetlusasjade sisulisele lahendamisele kulunud keskmist aega maa- ja linnakohtutes 2002. aastal iseloomustab alljärgnev tabel:

Nr.	Kohus	Otsusega lahendatud tsiviilasjad	neist 3 kuu jooksul	neist 6 kuu jooksul	neist 1 aasta jooksul	neist 1,5 aasta jooksul	neist üle 1,5 aasta	Keskmise otsuseni jõudmise aeg
								Päevi
1	Lääne Maakohus	261	209	33	11	3	5	79
2.	Võru Maakohus	234	163	41	18	7	5	98
3.	Põlva Maakohus	178	122	38	16	0	2	78
4.	Jõgeva Maakohus	508	298	171	37	2	0	93
5.	Rapla Maakohus	341	275	44	15	4	3	67
6.	Valga Maakohus	292	227	44	14	5	2	74
7.	Järva Maakohus	172	120	33	14	4	1	97
8.	Viljandi Maakohus	370	205	84	57	16	8	130
9.	Tallinna Linnakohus	6147	2857	1604	1162	301	223	154
10.	Pärnu Maakohus	741	466	182	61	15	17	107
11.	Saare Maakohus	245	161	56	19	5	4	104
12.	Tartu Maakohus	1396	601	429	238	75	53	160
13.	Lääne-Viru Maakohus	453	307	82	51	4	9	105
14.	Ida-Viru Maakohus	824	236	295	222	51	20	178
15.	Hiiu Maakohus	48	43	3	2	0	0	56
16.	Harju Maakohus	817	317	180	186	96	38	197
17.	Narva Linnakohus	738	331	138	140	65	64	215
18.	Kohtla-Järve Linnakohus	668	20	119	114	78	337	523
	Kokku	14 433	6958	3576	2377	731	791	140

Keskised menetluse pikkused tsiviilasjade liikide järgi:

- 1) pärimisõiguse asjad – 221 päeva;
- 2) asjaõiguse asjad – 283 päeva;
- 3) võlaõiguse asjad – 145 päeva;
- 4) perekonnaõiguse asjad – 119 päeva;
- 5) pankrotiasjad – 87 päeva;
- 6) tsiviilõiguse üldosa asjad – 155 päeva;
- 7) muud tsiviilõiguse asjad – 186 päeva.

2.3. 2001. aasta lõpuks lahendamata tsiviilasjad

Aastatel 1997 kuni 1999 kasvas aruandeperioodi lõpuks lahendamata asjade hulk märgatavalt. 2000. aastal jäi see siiski 1999. aastaga võrreldavale tasemele, mõnevõrra (1,6%) isegi vähenedes.

2001. aastal vähenes see arv võrreldes eelneva aruandeperioodiga 9,2%. 2002.a kasvas lahendamata asjade hulk 19,5%.

Jäägi dünaamikat aastatel 1995 kuni 2002 iseloomustab alljärgnev tabel:

	1995.a	1996.a	1997.a	1998.a
maa- ja linnakohtud	6924 tsiviilasja	7122 tsiviilasja	8363 tsiviilasja	9803 tsiviilasja
muut (%)	+1,8	+2,8%	+17,4%	+17,2%
	1999.a	2000.a	2001.a	2002.a
maa- ja linnakohtud	11888 tsiviilasja	11700 tsiviilasja	10623 tsiviilasja	12690 tsiviilasja
muut (%)	+21,3%	-1,6%	-9,2%	+19,5%

Maa- ja linnakohtute 2002. aasta lahendamata asjade jääki ja selle muutumist (võrreldes 2001.a tulemustega) iseloomustab alljärgnev tabel:

Kohus	2002.a jääk	2002.a muut võrreldes 2001.a	2001.a jääk	2001.a muut võrreldes 2000.a
Valga Maakohus	120	+17,6%	102	-1,9%
Võru Maakohus	86	0%	86	+13,1%
Põlva Maakohus	108	-21,2%	137	+128,3%
Lääne Maakohus	78	-14,3%	91	-15,7%
Hiiu Maakohus	10	+66,7%	6	-77,7%
Jõgeva Maakohus	128	+11,3%	115	-21,2%
Ida-Viru Maakohus	1054	+69,7%	621	+5,6%
Järva Maakohus	99	-7,5%	107	-28,9%
Viljandi Maakohus	277	-7%	298	+36%
Tartu Maakohus	1114	+15,2%	967	-17,7%
Harju Maakohus	1023	+9,6%	933	-6,5%
Tallinna Linnakohus	5058	+18,4%	4273	-8,1%
Narva Linnakohus	1349	+39,8%	965	-8,7%
Lääne-Viru Maakohus	209	+13,0%	185	-41,8%
Saare Maakohus	100	-3,8%	104	-40,2%
Rapla Maakohus	99	+3,1%	96	-35,1%
Pärnu Maakohus	338	+57,2%	215	-33,4%
Kohtla-Järve Linnakohus	1440	+8,9%	1322	-8,5%
Kohtud kokku	12690	+19,5%	10623	-9,2%

Tsiviilasju, mis kohtute menetluses on olnud juba üle kahe aasta oli lõppenud aruandeperioodi lõpuks 1482 tsiviilasja ehk 11,7% lahendamata asjade koguarvust.

Aastast 1989 on menetluses 1 tsiviilasi;

1992 – 1 tsiviilasi;

1993 – 3 tsiviilasja;

1994 – 6 tsiviilasja;

1995 – 9 tsiviilasja;

1996 – 27 tsiviilasja;

1997 – 84 tsiviilasja;

1998 – 238 tsiviilasja;

1999 – 411 tsiviilasja;

2000 – 703 tsiviilasja.

2.4. Tsiviilasjade läbivaatamise tulemused II astme kohtutes

2002. aastal esitati ringkonnakohtutele 2329 tsiviilasja, neist Tallinna Ringkonnakohtule 1641, Tartu Ringkonnakohtule 387 ning Viru Ringkonnakohtule 301.

Ringkonnakohtute tsiviilasjade kohtukolleegiumid vaatasid apellatsiooni korras läbi 2295 tsiviilasja. Nendest:

- 1) 1091 asjas (47,5% läbivaadatud asjadest) jäeti kohtulahend muutmata;
- 2) 271 asjas (11,8%) kohtulahendit muudeti;
- 3) 620 asjas (27%) tühistati kohtulahend täielikult ja 214 asjas (9,2%) osaliselt, sh
 - 575 tsiviilasjas tehti uus otsus või määrus;
 - 225 tsiviilasja tagastati uueks arutamiseks;
 - 32 tsiviilasjas menetlus lõpetati;
 - 2 avaldus jäeti läbi vaatamata;
- 5) 43 apellatsioon- ja erikaebust jäeti läbi vaatamata;
- 6) 56 tsiviilasjas apellatsioonimenetlus lõpetati.

Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegium vaatas möödunud aruandeperioodil läbi 1575 apellatsioon- ja erikaebust.

758 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust jäeti muutmata;
412 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust tühistati täielikult;
139 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust tühistati osaliselt;
43 juhul apellatsioonimenetlus lõpetati ning 20 esitatud kaebust jäeti läbi vaatamata.

Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegium vaatas möödunud aruandeperioodil läbi 429 apellatsioon- ja erikaebust.

222 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust jäeti muutmata;
98 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust tühistati täielikult;
46 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust tühistati osaliselt;
8 juhul apellatsioonimenetlus lõpetati ning 14 esitatud kaebust jäeti läbi vaatamata.

Viru Ringkonnakohtu tsiviilkolleegium vaatas möödunud aruandeperioodil läbi 291 apellatsioon- ja erikaebust.

111 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust jäeti muutmata;
110 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust tühistati täielikult;
29 esimese astme kohtutes tehtud kohtuotsust ja –määrust tühistati osaliselt;
5 juhul apellatsioonimenetlus lõpetati ning 9 esitatud kaebust jäeti läbi vaatamata.

3. Haldusajad

3.1. Haldusajade läbivaatamine esimese astme kohtutes

2002. aastal saabus vabariigi halduskohtutesse 2206 haldusasja. Aastatel 1994 kuni 2002 esimese astme kohtutesse lahendamiseks esitatud haldusajade dünaamikat iseloomustab alljärgnev tabel:

	1994.a	1995.a	1996.a	1997.a
halduskohtud	1118 haldusasja	1509 haldusasja	1542 haldusasja	1767 haldusasja
muut %	-	+34,9%	+2,2%	+14,6%
	1998.a	1999.a	2000.a	2001.a
halduskohtud	1549 haldusasja	3183 haldusasja	2018 haldusasja	2372 haldusasja
muut %	-12,3%	+105,5%	-36,6%	+17,5%
	2002.a			
halduskohtud	2206 haldusasja			
muut %	-7,0%			

1999. aastal saabunud asjade 105,5% kasv oli tingitud kohtusse esitatud omandireformiseaduse rikkumisest tulenevatest kaebuste ja avalduste arvu kasvust, mistõttu oli ootuspärane lahendamist vajavate haldusasjade arvu mõningane langus järgnevatel aruandlusperioodidel.

Haldusasju esitati halduskohtutesse alljärgnevalt:

- 1) linna- ja vallavalitsuse õigusakti või toimingu peale – 879 kaebust või protesti;
- 2) politseiameti ja tema kohaliku täidesaatva riigivõimu volitusi omava asutuse õigusakti või toimingu peale – 123 kaebust või protesti;
- 3) ameti või inspeksiooni ja tema kohaliku täidesaatva riigivõimu volitusi omava asutuse õigusakti või toimingu peale – 280 kaebust või protesti;
- 4) maksuameti ja tema kohaliku täidesaatva riigivõimu volitusi omava asutuse õigusakti või toimingu peale – 245 kaebust või protesti;
- 5) muu riigiorгани õigusakti või toimingu peale – 93 kaebust või protesti;
- 6) Vabariigi Valitsuse, ministeeriumi või Riigikantselei õigusakti või toimingu peale – 165 kaebust või protesti;
- 7) muu täidesaatva riigivõimu asutuse õigusakti või toimingu peale – 64 kaebust või protesti;
- 8) maavalitsuse õigusakti või toimingu peale – 67 kaebust või protesti;
- 9) avalik-õigusliku juriidilise isiku õigusakti või toimingu peale – 26 kaebust või protesti;
- 10) eraisiku avaliku halduse ülesannetes õigusakti või toimingu peale – 13 kaebust või protesti;
- 11) notari õigusakti või toimingu peale - 1
- 12) muu institutsiooni või ametiisiku õigusakti või toimingu peale – 219 kaebust või protesti.

2002. aastal esitati kaebusi ja proteste halduskohtunikele lahendamiseks alljärgnevalt:

Tallinna Halduskohtusse – 1289 (2001.a 1524);
Tartu Halduskohtusse – 426 (2001.a 433);
Pärnu Halduskohtusse – 209 (2001.a 160);
Jõhvi Halduskohtusse – 282 (2001.a 245).

Kokku oli menetluses 2819 haldusasja. Sisuliselt lahendati aruandeperioodil 972 haldusasja ehk 20,9% menetluses olnud asjade koguarvust, millest 319 juhul õigusakt või toiming tunnistati täielikult või osaliselt seadusevastaseks ning 637 kaebust või protesti jäeti rahuldamata (2001.a lahendati sisuliselt 40,1% menetluses olnud asjade koguarvust).

Lõpetatud asju oli aruandeperioodil 423 (9,1% menetluses olnud asjadest), millest 4 juhul kuulus asi tsiviilkohtu menetlusse ning 196 juhul kaebaja või protestija loobus esitatud kaebusest või protestist.

Allpool on toodud aruandeperioodil läbivaadatud enimlevinud haldusasja liigid sisu järgi:

- 1) õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimine – 229 (2001.a 276);
- 2) erastamisega seotud haldusasju – 212 (2001.a 339);
- 3) maksuasju – 189 (2001.a 185);
- 4) avaliku teenistuse asju – 104 (2001.a 162);
- 5) kaitseteenistus – 52 (2001.a 158);

Aruandeperioodi lõpuks jäi lahendamata 700 kaebust või protesti (2001.a 848).

Lahendamata haldusasjade muutumist aastatel 1994 kuni 2001 iseloomustab alljärgnev tabel:

	1994.a	1995.a	1996.a	1997.a
halduskohtud	240	325	383	477
haldusasja		haldusasja	haldusasja	haldusasja
muut %	-	+35,4%	+17,8%	+24,5%
	1998.a	1999.a	2000.a	2001.a
halduskohtud	463	1003	756	848
haldusasja		haldusasja	haldusasja	haldusasja
muut %	-2,9%	+116,6%	-24,6%	+12,2%
	2002.a			
halduskohtud	700			
haldusasja				
muut %	-17,5%			

Möödunud aruandeperioodi lõpuks jäi lahendamata 68% menetluses olnud asjadest.

Asja menetlus peatati 25 asjas.

Asi vaadati kahe kuu jooksul kaebuse või protesti vastuvõtmisest läbi 378 juhul ja üle kahe kuu 825 juhul.

3.2. Haldusasjade läbivaatamise tulemused teise astme kohtutes

Apellatsiooni korras haldusastmes esitati 2002. aastal ringkonnakohtutele kokku 953 apellatsioon- ja erikaebust.

Aruandeperioodil vaadati läbi 840 haldusastme.

Otsus või määrus jäeti muutmata 485 juhul ning muudeti 54 korral. Otsus või määrus tühistati täielikult 201 ning osaliselt 64 juhul.

Täielikult või osaliselt tühistatud otsustest ja määrustest 88 haldusastme tagastati esimese astme kohtule uuesti arutamiseks, 166 juhul tehti ringkonnakohtus uus otsus või määrus ning 11 juhul lõpetati asja menetlus. Apellatsiooni korras jäeti läbi vaatamata 7 esitatud kaebust.

Kõige rohkem vaadati apellatsioonikorras läbi kohaliku omavalitsuse asutuste ja nende ametnike tegevuse peale esitatud kaebusi (kokku 291 asja).

Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumis vaadati möödunud aruandeperioodil läbi 546 apellatsioon- ja erikaebust, lahendamata jäi 291 asja.

Tartu Ringkonnakohtus vaadati möödunud aruandeperioodil läbi 294 apellatsioon- ja erikaebust, lahendamata jäi 32 asja.

4. Väärteoasjad

4.1. Väärteoasjad esimese astme kohtus

1999. aasta tõi kaasa füüsilise isiku õiguserikkumise asjade arvu 5,4% kasvu, mis on alates 2000. aastast vähenenud. 2002. aastal vaadati vabariigi esimese astme kohtutes läbi 6608 füüsilise isiku väärteoasja, mis on 26,4% vähem kui eelmisel aastal.

Füüsilise isiku väärteoasju enim esinenud väärteoliikide järgi:

Õiguserikkumise asja liik	2002.a	2001.a	2000.a	1999.a	1998.a	1997.a
Alkoholsete jookide pruukimine avalikus kohas või avalikku kohta joobnud olekus ilmumine	1043 isikut	1419 isikut	1877 isikut	1759 isikut	1233 isikut	1244 isikut
Pisihuligaansus	588 isikut	836 isikut	835 isikut	838 isikut	936 isikut	1132 isikut
Avalikku korda ja ühiskondlikku julgeolekut ründavad haldusõiguserikkumised	940 isikut	1548 isikut	1651 isikut	1529 isikut	1272 isikut	1063 isikut
Pisivargus	712 isikut	1121 isikut	732 isikut	865 isikut	821 isikut	745 isikut
Politseiametniku või ühiskondliku politseitöötaja seadusliku korralduse eiramine	442 isikut	503 isikut	420 isikut	432 isikut	459 isikut	495 isikut
Välismaalaste seaduse rikkumine	211 isikut	309 isikut	267 isikut	435 isikut	254 isikut	279 isikut

Võimuesindaja või avalikku korda kaitsva muu isiku solvamine	412 isikut	538 isikut	414 isikut	308 isikut	233 isikut	244 isikut
Ebaseaduslik ettevõtetus	337 isikut	560 isikut	445 isikut	513 isikut	319 isikut	265 isikut
Haldusõiguserikkumisi kokku	6653 isikut	8977 isikut	8641 isikut	9743 isikut	7790 isikut	7392 isikut

Endiselt on levinumaks karistuseks haldusõiguserikkumise eest arest, mida rakendati 3435 isiku suhtes (58,4% rakendatud põhikaristustest), rahatrahvi määrati 2434 isikule (41,4%) ja hoiatus tehti 156 isikule (2,7%).

Eriõigused võeti ära 17 isikult. Erikonfiskeerimist rakendati 386 juhul. Interneerimislaagrisse paigutati 2 isikut. Menetlus lõpetati 315 juhul.

Aruandeperioodi lõpuks jäi läbi vaatamata 457 haldusõiguserikkumise materjali. Rahatrahvi füüsilise isiku haldusõiguserikkumise asjades mõisteti välja 436 1227 krooni suuruses summas.

Juriidilise isiku haldusõiguserikkumise asjades vaadati läbi materjale isikute järgi 237 ning asjade järgi 235. Rahatrahvi määrati 166 juhul, välja mõisteti 3 348 150 krooni. Muud karistust kohaldati 11 juhul ning erikonfiskeerimist rakendati 32 korral. Asja menetlus lõpetati 42 juhul ja materjal tagastati 7 korral.

Haldusõiguserikkumise asjas ametiisiku otsuse peale esitati kohtusse 2169 kaebust füüsilise isiku õiguserikkumise asjades ning 643 kaebust juriidilise isiku õiguserikkumise asjades.

Füüsilise isiku õiguserikkumise asjades olid asja arutamise tulemused järgmised:

- 73 korral loobus avalduse esitaja kaebusest;
- 468 kaebust jäeti rahuldamata;
- 42 otsust tühistati ja saadeti uuesti arutamiseks;
- 603 otsust tühistati ja asja menetlus lõpetati;
- 250 juhul muudeti karistumäära, kergendati karistust.

Aruandeperioodi lõpuks jäi lahendamata 570 asja.

Juriidilise isiku õiguserikkumise asjades olid asja arutamise tulemused järgmised:

- 11 korral loobus kaebuse esitaja kaebusest;
- 47 kaebust jäeti rahuldamata;
- 567 otsust tühistati ja asja menetlus lõpetati;
- 29 juhul ametiisiku tehtud otsus tühistati ning asi saadeti uuesti arutamisele.

Aruandeperioodi lõpuks jäi lahendamata 55 asja.

4.2. Haldusõiguserikkumise asjade läbivaatamine teise astme kohtutes

2002. aastal saabus ringkonnakohtutesse kokku 474 haldusõiguserikkumise asjas esitatud apellatsioon- ja erikaebust.

Aruandeperioodil vaadati läbi 524 haldusõiguserikkumise asjas esitatud apellatsioon- ja erikaebust.

Aruandeperioodi lõpuks jäi läbi vaatamata 13 haldusõiguserikkumise asja.

Füüsilise isiku õiguserikkumise asjades vaadati läbi 423 asja.

231 juhul jäeti otsus või määrus muutmata ning 6 korral otsust muudeti.

101 juhul tühistati otsus või määrus täielikult ning 35 juhul osaliselt. Täielikult või osaliselt tühistatud asjadest saadeti 47 asja esimese astme kohtule uueks arutamiseks, 66 asjas tehti uus kohtulahend, 23 asja lõpetati.

Esitatud kaebustest jäeti 18 kaebust läbi vaatamata. Apellatsioonimenetlus lõpetati 32 korral.

Juriidilise isiku haldusõiguserikkumise asjades vaadati läbi 101 asja, otsus või määrus jäi muutmata 62 korral ning muudeti 2 korral. Otsus või määrus tühistati täielikult 26 ja osaliselt 8 korral. Täielikult või osaliselt tühistatud asjadest tagastati esimese astme kohtule uueks arutamiseks 11 asja, uus otsus või määrus tehti 19 korral ja asi lõpetati 4 juhul.

Kaebus jäeti läbi vaatamata 0 korral.

Haldusõiguserikkumise asjas ametiisiku tehtud otsuse peale esitatud kaebusi füüsilise isiku õiguserikkumise asjas vaadati läbi 125 ning juriidilise isiku õiguserikkumise asjas 37.

Tallinna Ringkonnakohtus vaadati möödunud aruandeperioodil läbi 351 apellatsioon- ja erikaebust, lahendamata jäi 8 asja.

Tartu Ringkonnakohtus vaadati möödunud aruandeperioodil läbi 82 apellatsioon- ja erikaebust, lahendamata jäi 2 asja.

Viru Ringkonnakohtus vaadati möödunud aruandeperioodil läbi 91 apellatsioon- ja erikaebust, lahendamata jäi 3 asja.

Tallinn, 12. veebruar 2003.a

Õiendi koostas:

Mirjam Vili

Kohtute osakonna

kohtuhaldustalituse

nõunik

Tel 6 11 3108